

beroepsgroep. Ook enkele bijzondere aspecten, zoals de klinische perinatale sterfte, appendicitis morbiditeit, ongevallen, verpleegduur, operatie-frequentie en operatie-sterfte, worden nader onder de loep genomen.

Uit deze publikatie blijkt dat via een uniforme registratie van medische gegevens in ziekenhuizen, een belangrijk inzicht kan worden verkregen in de klinische morbiditeit en vele aspecten daarvan, welke van betekenis kunnen zijn voor het overheidsbeleid inzake diverse facetten van de gezondheidszorg. Bovendien kan een dergelijke bewerking indicatoren opleveren voor een nader wetenschappelijk onderzoek.

Dit geldt zeker ook voor de huisarts die zich de moeite wil getroosten deze publikatie aandachtig te bestuderen.

C. R. P. Barneveld

Voeding en tandcariës. Een rapport van de voedingsraad. 1965, 29 bladzijden, gratis verkrijgbaar bij: Voorlichtingsbureau voor de voeding, Koninkinnegracht 42 Den Haag.

In dit rapport, dat reeds eerder is verschenen in het tijdschrift *Voeding*, wordt in kort bestek de relatie besproken die er tussen voeding en tandcariës bestaat.

Achtereenvolgens komen ter sprake: de etiologie van de tandcariës, de pathogenese, de invloed van de voeding op de tandvorming gedurende de verschillende ontwikkelingsfasen, tegen cariës beschermende exogene factoren en cariës bevorderende exogene factoren.

Het geschrift eindigt met enkele aanbevelingen en een literatuurlijst van meer dan honderd nummers. (zie ook: (1961) huisarts en wetenschap 4, 172 en 203).

G. J. Bremer.

Verslagen

TWEEDE ORIËNTATIECURSUS VOOR HUISARTSEN 1965

Ook de tweede oriëntatiecursus voor huisartsen behoort weer tot het verleden. Op tien achtereenvolgende vrijdagmiddagen en -avonden van 24 september tot en met 26 november 1965 werden 25, de meesten nog jonge, huisartsen en officierenarts ingewijd in vrijwel alle facetten van de huisartspraktijk. De verscheidenheid van onderwerpen komt nog het duidelijkst tot uiting in het programma, zie - (1965) huisarts en wetenschap 8, 274 —.

Uiteraard werd veel aandacht besteed aan de problemen rond de vestiging. Ter sprake kwamen onder andere financiering, associatie en groepspraktijk, apotheekhoudende praktijk, eisen van de ziekenfondsen en medische ethiek rond de vestiging.

Dat het centrale principe van een goed georganiseerde praktijk de efficiëntie is, werd sterk benadrukt. Indeling van praktijkwerkzaamheden, medische en financiële administratie, apotheek, laboratorium, instrumentarium en de sterilisatie daarvan, meubilair en indeling van de praktijkruimte moeten zodanig zijn, dat het primair gestelde doel, een goede geneeskunst, met zo min mogelijk middelen (arbeid, tijd en geld) kan worden bereikt. Bij de vestiging moet hiermee reeds rekening worden gehouden.

Dat het bereiken van het doel, een goede geneeskunst, geen eenvoudige zaak is, bemerkt de jonge arts, die zijn beginprestaties kritisch beziet, al spoedig. Veel belangstelling genoten dan ook de onderwerpen diagnostiek, verwijzing en therapie. Hierbij kwamen onder meer aan de orde het diagnostisch risico, de beoordeling van het eigen diagnostisch niveau aan de hand van de resultaten van de verwijzing en de therapeutische mogelijkheden van de huisarts.

Veel waardering ondervond de voordracht van Dr. I. v.d. Hal over het leiden van consultatiebureaus voor zuigelingen en kleuters. Dr. F. J. A. Huygen hield een inleiding over de mogelijkheden van wetenschappelijk onderzoek voor de huisarts.

Men kan, zo men wil, zijn kritisch wetenschappelijk denken voorbehouden aan de somatische aspecten van de door de huisarts bedreven geneeskunst. Indien echter niet over een zodanig ontwikkeld intuïtief inzicht in psychosociale

problematiek en intermenselijke communicatie wordt beschikt, dat een dergelijk voorbehoud is te veroorloven, beperkt men zich bij een groot deel van zijn patiënten licht tot een diagnose als „psychogeen” of een met ergernis geladen „hysterisch”, om daarna snel naar Luminal of Librium te grijpen. Dat de patiënt zich desalniettemin onbegrepen blijft voelen, zal men dan vaak spoedig moeten ervaren. Terecht besteedde deze cursus dan ook grote aandacht aan een — uitstekende — oriëntatie over de benaderingswijze van psychosociale problematiek, de arts-patiënt-relatie en psychotherapie zoals deze de laatste jaren steeds meer veld wint en waarin het specifieke karakter van de door de huisarts bedreven geneeskunst wellicht het duidelijkst naar voren komt. Behalve dat dit bij vele onderwerpen tot uiting kwam, werd hier uitvoerig op ingegaan door Dr. W. Brouwer en Dr. J. C. van Es bij de behandeling van respectievelijk diagnose en gespreksanalyse, en van ziekte en gezin en maatschappelijk werk.

Met de curatieve geneeskunde alleen zal men zijn doel niet kunnen bereiken. Alle aandacht werd besteed aan de preventie. Zeer instructief was de inleiding over voorlichting door Dr. G. J. Bremer. Velen waren verrast over het vele voorlichtingsmateriaal, dat te verkrijgen blijkt te zijn en onder meer een moeizaam voorbereiden van voordrachten overbodig maakt.

Veelal zal het doel in samenwerking met anderen, of in groter verband georganiseerd, moeten worden nagestreefd. Ingegaan werd op de intercollegiale samenwerking, de samenwerking met beoefenaars van paramedische beroepen, met de pastor of de filosoof, met de maatschappelijk werkers en niet te vergeten met de eigen doktersassistenten. Daarnaast waren er inleidingen over de organisatie van de Maatschappij, de diverse medische organisaties en het maatschappelijk werk.

Samenvattend kan worden gezegd dat deze oriëntatiecursus liet zien hoe een huisartspraktijk kan worden gemaakt tot een voldoeninggevende, wetenschappelijk verantwoorde praxis, door efficiëntie in de organisatie, een integrale geneeskunst, aandacht voor preventie en een goede communicatie met anderen, die hetzelfde doel nastreven.

De waardering voor deze cursus was dan ook eenstemmig, wat duidelijk bleek bij de levendige discussie tijdens de evaluatie, welke de cursus besloot.

W. Golsteyn

Berichten

BOERHAAVE-CURSUSSEN IN 1966

In 1966 zullen de volgende Boerhaave-cursussen worden gehouden:

18-19 maart: Beeldversterking en beeldverwerking. De cursus is bedoeld voor radiologen, waarbij echter mogelijk ook belangstelling zal bestaan van de zijde van andere specialisten, die beeldversterkende technieken toepassen. Cursusleiders zijn Prof. Dr. J. R. von Ronnen en A. E. van Voorthuizen, beiden te Leiden.

31 maart - 2 april: Orthopedie voor huisartsen. Cursusleider is Dr. J. D. Mulder, Leiden.

21-23 april: Actuele aspecten van de cardiologie in de specialistische praktijk. De cursus is bedoeld voor cardiologen, internisten, kinderartsen en andere belangstellenden. Cursusleider is Prof. Dr. H. A. Snellen, Leiden.

28-30 april: Klinische neurologie. Deze cursus voor specialisten wordt geleid door Dr. W. Kramer, Leiden.

September (datum zal nog worden vastgesteld): Oogheelkunde. Cursusleider is Prof. Dr. M. C. Colenbrander, Leiden.

21-22 oktober: Dermatologie voor huisartsen II. Deze cursus zal handelen over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de dermatologie sinds de vorige cursus in 1964. Cursusleiders zijn Prof. Dr. M. K. Polano en Dr. D. Suurmond, beiden te Leiden.

27-28 oktober: Uitheemse ziekten in Nederland. Deze cursus is bedoeld voor huisartsen, kinderartsen, internisten en controlerend geneeskundigen. Cursusleider is Prof. Dr. F. C. A. Bruijning, Leiden.

10-11 november: Oligofrenie. Deze cursus over zwakzinnige kinderen zal bepaalde medische aspecten van de afwijking betreffen en is bestemd voor huisartsen, kinderartsen, inrichtingsartsen en sociaal-geneeskundigen, die met de zwakzinnigenzorg te maken hebben; bij deze cursus zijn neurologen en psychiaters eveneens welkom. Cursusleiders zijn Dr. H. H. van Gelderen en A. Th. Schweizer, beiden te Leiden.

Voorts zal een cursus „Biologische en medische informatieverwerking worden gehouden”, bestemd voor medici, fysiologen en ziekenhuisdirecteuren. De datum zal nog nader worden vastgesteld van deze cursus, welke onder leiding zal staan van Prof. Dr. J. W. Duyff, Leiden.

Een cursus „Diagnostiek en therapie van nierziekten” is nog in overweging.

Van bovenvermelde cursussen zullen te zijner tijd definitieve programma's met inschrijfformulier worden toegezonden aan de daarvoor in aanmerking komende medici; evenwel is iedere belangstellende arts welkom. Inlichtingen kunnen worden verkregen bij het secretariaat van de Boerhaave-cursussen voor Voortgezet Medisch Onderwijs, bureau directeur-geneesheer, Academisch Ziekenhuis, Leiden (01710-47222, toestel 2797).

ACHTTIENDE HERHALINGSCURSUS KINDERGENEESKUNDE

De achttiende herhalingscursus kindergeneeskunde zal worden gehouden in de Kinderkliniek van het Binnengasthuis te Amsterdam en in de Buitenkliniek voor kinderen „Oud-Bussum” te Huizen van 18 tot en met 22 april 1966. Het programma vermeldt: Dr. P. Borst: biochemische genetica; Prof. Dr. J. I. de Bruijne: preventie van zwakzinnigheid tijdens de perinatale periode; Prof. Dr. W. van Enst: klinische demonstratie; Prof. Dr. G. P. M. Horsten: de plaats van de electroretinografie en de electroencefalografie in de kindergeneeskunde; Prof. Dr. L. B. W. Jongkees: laryngitis subglottica; Dr. M. J. Kingma: ziekte van Scheuermann; G. Losekoot: trilogie of tetralogie van Fallot; Dr. M. F. Polak: de maternale rubeola in verband met het rubeolasyndroom bij de pasgeborene; Prof. Dr. J. R. Prakken: urticaria; M. Schoorl: moeilijke beslissingen bij pasgeborenen; Dr. R. Steendijk: pubertas precoc.

De volgende symposia zullen worden gehouden: symposium I (maandag 18 april te 15 uur) Schildklier en verschillende vormen van zwakzinnigheid, met medewerking van J. C. Choufoer, J. J. van Gemund en Prof. Dr. W. H. H. Tegelaars. Symposium II (dinsdag 19 april te 14.15 uur) Sociale en psychosociale achtergronden bij zwakzinnigheid, met medewerking van E. Hojenbos, Dr. D. J. de Levita, W. G. Mulder en B. E. E. M. J. Veraart. Symposium III (woensdag 20 april te 10.15 uur) Chromosomale afwijkingen en geestelijke stoornissen, met medewerking van Prof. Dr. G. J. P. A. Anders, J. B. Bijlsma, Th. W. J. Hustinx, Dr. F. Kuipers en Dr. J. H. C. M. Wijffels. Symposium IV (woensdag 20 april te 14.15 uur) Inborn errors of Metabolism en zwakzinnigenzorg met medewerking van F. J. van Sprang, Prof. Dr. W. H. H. Tegelaars, Dr. M. J. Thiriir en Dr. S. K. Wadman.

De voordrachten in de Buitenkliniek worden gehouden op vrijdag 22 april, gevolgd door een gemeenschappelijke lunch. Dagelijks klinische demonstraties met medewerking van Prof. Dr. W. H. H. Tegelaars, mej. Dr. M. R. H. Stoppelman en Dr. J. H. C. M. Wijffels en een poliklinische demonstratie door Dr. Ph. Arons, Dr. J. W. C. de Groot en A. J. Koers; in de Buitenkliniek een klinische demonstratie door Prof. Dr. S. van Creveld en Dr. I. A. Mochtar.

Voor deze cursus, aanvangende op maandag 18 april te 9 uur in de Kinderkliniek van het Binnengasthuis (collegezaal Kinderkliniek) bedraagt het cursusgeld f 60,—. Aanmelding kan geschieden bij de secretaresse van de Kinderkliniek vóór 1 april. Het cursusgeld kan worden gestort op rekening C 3830, conto-separaat van het Gemeente-Girokantoor te Amsterdam of op postgiro 13.500 van de Gemeentegiro, ten gunste van C 3830 ten name van Prof. Dr. S. van Creveld, Kinderkliniek, Binnengasthuis, Amsterdam.

NEDERLANDS HUISARTSEN GENOOTSCHAP

AANVULLENDE LEDENLIJST

Van 29 december 1965 tot en met 27 januari 1966.

Nieuwe leden:

A. J. Berkel, Prins van Oranjestraat 28, Wormer
K. S. Heys, Meerlo (L)
A. J. Verheijden, J. le Mairestraat 20, Glanerburg (gem. Enschede)
A. H. J. A. Cremers, Hoofdstraat 51, Amstenrade (L)
J. Hiemstra, Oosterwolde (Fr)
J. F. Ankersmit, Duinstraat 19, 's-Gravenhage
J. de Kuiper, Alb. Perkstraat 39, Hilversum
F. P. Piersma, Keizer Karelweg 395, Amstelveen
P. Nijenhuis, Julianaweg 1, Akersloot
A. J. M. Kuijper, Hoofdstraat 306, Bovenkarspel
Mevr. G. I. Moltmaker-Karreman, Van Koetsveldstraat &, Utrecht
W. J. Terpstra, Markt 48, Brouwershaven
J. L. A. A. M. Messing, Vincent Cleerdinlaan 15, Aals (gem. Waalre)
G. J. Verschoor, Noordweg 1, Oostvoorne
A. de Jongh, Kon. Julianastraat 1, Castricum
K. de Vries, Redekersingel 6, Reeuwijk
P. Vegt, Julianalaan 1, Zoetermeer
J. Th. Visser, Javastraat 1, Den Helder
P. Westra Sr., Barendrecht
G. Oudshoorn, Putsebocht 18b, Rotterdam
J. F. Sijtsema, Boulevard 1945 nr. 311, Enschede
A. J. M. Christiaans, Burg. Magneestraat 4, Bergeyk
W. J. Klein Wassink, Havelaarstraat 28, Colijnspaat
J. L. van Loon, Veerstraat 15, Maassluis (zld)
P. A. Spierenburg, Boschmeersingel 61, 's-Hertogenbosch
C. J. Barents, Gen. Foulkesweg 21, Wageningen
P. C. v.d. Toorn, Kon. Julianalaan 26, Voorburg
J. S. M. Gerrits, Hoogstraat 7, Bergen op Zoom
C. P. Dekker, Badhuisstraat 30, Vlissingen
A. J. M. Frazza, Town Major Drakestraat 23, Gemert
G. J. van Hagen, Rooseveltlaan 168, Bergen op Zoom
J. B. T. Hugenholtz, Molenstraat 58, Spakenburg
C. Westerbeek, Sarphatistraat 100, Amsterdam-Z
J. C. Huizinga, Schotersingel 7, Haarlem
A. v.d. Eijnden, Kon. Julianaweg 18, Wilhelminadorp (Best)
J. J. Kok, Stavenisse
M. van Toorn, Mathenesserweg 109, Rotterdam
K. H. Noordhoff, Osdorperban 92, Amsterdam
A. C. Schenk, Hoofdstraat 79, Gorredijk
E. J. du Puy, 'stationsstraat 26, Sas van Gent
M. A. J. Pardoel, Meidoornlaan 1, Pijnacker
J. W. L. van Eijk, Parmentierlaan 13, Amstelveen
P. Proost, Ootmarsumsestraat 100, Almelo
A. W. Kastein, Benedeneindseweg 5, Deil (Gld)
Th. M. v.d. Bilt, Stadhouderslaan 31, Oosterhout
A. Banning, Noordendijk 233, Dordrecht
J. C. Balhuizen, Herkingenstraat 61, Rotterdam-23
R. J. P. Bauwens, Jac. van Lennepstraat 87, Terneuzen
A. G. Haas, Akerstraat Nrd. 1, Heerlen
Cl. W. Mijnhout, Wilhelminastraat 31, Winterswijk
M. T. de Haan, Parkweg 221, Voorburg
J. Budding, Opheusden

RICHTLIJNEN VOOR AUTEURS

Bijdragen worden bij voorkeur tegemoet gezien in machineschrift, in duplo, met toepassing van een brede kantlijn en op ten minste anderhalve regel afstand getypt. Men besluite het artikel met een korte samenvatting.